

EFFICIËNTIE GLASGROENTETELERS KAN VERBETEREN

Jo Wijnands, Lusine Aramyan en Christien Ondersteijn

Er is op veel glasgroentebedrijven nog ruimte voor een verdere verbetering van de efficiëntie en bedrijven met gemengde afzetkanalen behalen een hogere technische efficiëntie dan bedrijven die volledig via de veiling afzetten. Dit blijkt uit onderzoek dat is uitgevoerd naar aanleiding van de grote wijzigingen in de afzetstructuur die de laatste jaren hebben plaatsgevonden. Sinds midden jaren negentig is de afzetstructuur van de Nederlandse glasgroenten sterk in beweging. De omslag van productie- naar markt oriëntatie werd toen aanzienlijk verder ingevuld, met schaalvergroting door fusies, overnames en deelnemingen als resultaat. Sprekend is de fusie in 1996 van de meeste Nederlandse groenteveilingen tot The Greenery. In 1998 volgde vervolgens een fusie met de handelshuizen van Dijk, de Disselkoe Groep en Hagé International. Momenteel zijn de traditionele veilingen vrijwel verdwenen en zijn er afzetorganisaties voor in de plaats gekomen. In de eerste jaren na de totstandkoming van The Greenery was er onrust onder de telers over de prijs van hun producten. Veelal vond men dat de prijs bij andere afzetkanalen aantrekkelijker was dan bij de veilingen. In het onderzoek is de technische efficiëntie en schaafefficiëntie gemeten. Methodisch wordt eerst bepaald welke bedrijven volledig optimaal produceren; deze vormen een zogenaamde 'Efficiency Frontier'. Met technische efficiëntie wordt aangegeven met hoeveel minder input dezelfde hoeveelheid eindproduct geleverd kan worden om op die 'Efficiency Frontier' terecht te komen. Bij schaafefficiëntie wordt gekeken wat de optimale omvang voor de laagste input-outputverhouding is.

Hogere efficiëntie bedrijven met gemengd afzetkanaal

Op basis van gegevens uit het Bedrijven-Informatienet van het LEI over de periode 1995 tot 1999 zijn de verschillen in efficiëntie nagegaan tussen glasgroentebedrijven die 95% of meer van hun producten via de veiling afzetten en de overige bedrijven. In de periode 1995 tot 1999 nam het aandeel bedrijven die 95% van hun producten via de veiling afzetten af van 95% naar 76%. Het blijkt dat de bedrijven die volledig via de veiling afzetten minder efficiënt zijn dan andere bedrijven (tabel 1).

Tabel 1 Efficiëntie van telers naar afzetkanaal.

Efficiëntie	Afzetkanaal	Gemiddelde efficiëntie	Bedrijven volledig efficiënt (%)
Technisch	Gemengd	0,91	69
	Veiling	0,87	44
Schaal	Gemengd	0,94	47
	Veiling	0,86	21

Alleen bij bedrijven met gemengde afzet is bij een ruime meerderheid de technische efficiëntie volledig. Veel glastuinders kunnen hun winst verhogen door hun efficiëntie te verhogen. De technische efficiëntie geeft aan dat het gebruik van productiemiddelen gemiddeld met 9% tot 13% omlaag kan om dezelfde hoeveelheid eindproduct te produceren. Door de bedrijfsomvang te optimaliseren (schaafefficiëntie) kan eveneens de hoeveelheid input met 6 tot 14% worden teruggebracht.

Factoren die de efficiëntie bepalen

Er zijn meerdere factoren die de efficiëntie bepalen (tabel 2). Met statistische technieken is de invloed van de diverse factoren bepaald. Bedrijfsomvang beïnvloedt negatief de technische efficiëntie, met als mogelijke verklaring dat kleinere bedrijven beter te managen zijn. Omgekeerd beïnvloedt het positief de schaafefficiëntie; de omvang sluit beter aan bij de optimale schaal. Een ligging in een van beide glastuinbouwcentra heeft een positieve invloed op schaafefficiëntie. De mogelijkheden om synergie te vinden in logistieke afhandeling, de nabijheid van toeleveranciers en collegabedrijven werken positief uit. Deze voordelen zijn als onderdeel

van centrumfuncties reeds eerder aangetoond. Vanuit het oogpunt van de technische efficiëntie is er overigens geen reden om in een tuinbouwcentrum te produceren. Opvallend is dat een ouder bedrijf een betere technische efficiëntie en een lagere schaafefficiëntie heeft. De ratio tussen input en output kan bij oudere bedrijven beter uitgekristalliseerd zijn. Echter, de schaal is niet optimaal. Dat wordt ook bevestigd door de negatieve relatie bij schaalgrootte: oudere bedrijven hebben een lagere schaafefficiëntie. Bedrijven met een of twee ondernemers zijn technisch minder efficiënt. Dit duidt erop dat bedrijven met meerdere ondernemers wellicht tot beter afgewogen beslissingen komen of dat er een hogere professionaliteit ontstaat doordat specialisatie mogelijk is. Elke ondernemer kan zich dan richten op een specifiek aspect van de bedrijfsvoering. Ten slotte is het opvallend dat een afzet via meerdere kanalen een positieve bijdrage levert aan de technische efficiëntie. Deze bedrijven kunnen hun product, sortering en verpakking gericht afstemmen op de wensen van de afnemer. Dit betekent dat kosten in de keten worden bespaard, met een hogere prijs als resultaat.

Tabel 2 Variabelen met een statistisch significante invloed op de efficiëntie

Factor	Technische efficiëntie	Schaafefficiëntie
Bedrijfsgrootte	Negatief	Positief
Gelegen in Zuid-Holland		Positief
Gelegen in ZON-gebied		Positief
Leeftijd bedrijf	Positief	Negatief
1 ondernemer	Negatief	
2 ondernemers	Negatief	
Gemengd afzetkanaal	Positief	

Meer informatie:

Explaining grower's performance in different marketing channels for greenhouse vegetables. Contributed paper 14th Annual IAMA conference, Montreux.